

שבת צב: (המשנה השניה) עד צג: (המשנה)

ביאורי מושגים

מסייע - אדם או חפץ השותף במעשה מסוים אולם המעשה יתקיים ויתבצע באותה צורה גם אם הוא לא יהיה שותף. להלכה נפסק שמסייע אין בו ממש. לכן בחלקים שבתפילה שבהם צריך לעמוד, מותר להשען על סטנדר רק בתנאי שאם הסטנדר ינטל האדם לא יפול.

המשנה

שניים שהוציאו חפץ ביחד:

אם אחד יכול להוציא לבדו: פטורים.

אם אחד לא יכול להוציא לבדו: ת"ק: חייבים.

ר"ש: פטורים.

הברייתא מפרטת את המחלוקת

שניים שהוציאו חפץ ביחד:

אם כל אחד יכול להוציא לבדו:

ר"מ: חייבים.

ר"ש ור"י: פטורים.

אם כל אחד לא יכול להוציא לבדו:

ר"מ ור"י: חייבים.

ר"ש: פטורים.

אם אחד יכול להוציא לבדו והשני לא:

כולם מודים: מי שיכול לבד - חייב, מי שאינו יכול לבד - פטור.

המקור לשיטות התנאים - 'נפש אחת תחטא בעשתה'

כל התנאים - לומדים מ'נפש' - למעט אחד עוקר והשני מניח.

המח' בין התנאים - היא בנוגע ללימוד מ'אחת' ומ'בעשתה':

ר"מ: 'אחת' - למעט העושה בהוראת ב"ד.

ר"י: 'אחת' - למעט העושה בהוראת ב"ד. 'בעשתה' - למעט שנים שיכולים לעשות לחוד.

ר"ש: 'אחת' - למעט שנים שיכולים לעשות לחוד. 'בעשתה' - למעט שנים שלא יכולים לעשות לחוד.

הערות:

ר"מ טוען שהמילה 'בעשתה' לא מיותרת. לכן אין ללמוד ממנה. ר"ש לא ממעט יחיד עשה בהוראת ב"ד. ר"ש סובר שבמקרה כזה חייב.

4 הוכחות שמסייע אין בו ממש:

2 הוכחות מדין זב הרוכב על חמור

1. לפי ת"ק: חפצים שמתחת לרגליו טהורים - כל רגל היא מסייע שאין בו ממש לשאר הרגלים.

2. לפי ר' יוסי: בסוס טמאים החפצים שמתחת לרגליו הקדמיות, ובחמור החפצים שמתחת לרגליו האחוריות - שאר הרגלים הן מסייעות שאין בהן ממש.

2 הוכחות מדיני עבודה שבמקדש

3. כהן שרגל אחת מרגליו לא היתה על רצפת העזרה - אם כשהיא תנטל הוא לא יפול - העבודה כשרה כיוון שהיא נחשבת מסייעת שאין בה ממש.

4. כהן שקיבל ביד ימין וסייע ביד שמאל - הקבלה כשרה - יד שמאל היא מסייעת שאין בה ממש.

רב חסדא:

במקרה האחרון

האדם הנוסף הוא רק

מסייע.

וכיוון שמסייע אין בו

ממש - הוא פטור.

3 הוכחות לכך שהם נחשבים ישות אחת ומספיק להם שיעור רגיל:

1. זב מטמא ארבע מטליות שנמצאות מתחת לרגלי המיטה - לא דורשים זב לכל מטלית.

2. שנים שצדו צבי ביחד חייבים - לא דורשים צבי לכל אחד.

3. שנים שגנבו שה וטבחו או מכרו אותו חייבים - לא דורשים שה לכל אחד. הוכחה נוספת שנדחתה:

שנים שהוציאו קנה אורגים חייבים. - דחיה: ייתכן שיש בקנה שיעור כפול.

שנים שעשו פעולה ביחד והתחייבו עליה:

אמורא א': הם נחשבים שתי ישויות ולכן זקוקים לשיעור כפול.

אמורא ב': הם נחשבים כישויות אחת ומספיק להם שיעור רגיל.

שבת צג: (המשנה) עד צד: (המשנה)

ביאורי מושגים

נגע צרעת - נגע הצרעת הבסיסי הוא נגע בבשר האדם (ישנם גם נגעי זקן ונגעי פצעים) נגע ללא סימני טומאה מוסגר שבועיים. אם במשך השבועיים לא הופיעו סימני טומאה (אפילו אם הנגע נשאר כמו שהוא) הכהן מטהר את האדם שבו הנגע.

סימני טומאה - ישנם שלושה סימני טומאה בנגע שבבשר האדם: מחיה - בשר בריא שנמצא באמצע הנגע, שער שצומח באמצע הנגע, פשיון במהלך השבועיים של ההסגר הנגע התרחב. תפקידם של סימני הטומאה הוא להעיד שהנגע הוא חלק מהאדם ולכן האדם עצמו הוא מצורע. כאשר הם לא מופיעים הנגע איננו חלק מהאדם ולכן מטהרים אותו.

משנה

הברייתא קובעת שאם הוצאי אוכלין כשיעור והוא גם מעוניין בכלי - הוא חייב גם על הכלי וגם על האוכל.

המוציא חפץ שלא חייבים עליו (אוכל פחות מכשיעור, אדם חי) בתוך כלי - פטור אף על הכלי, המוציא כזית ממת, כזית מנבלה, או כעדשה משרץ: ת"ק: חייב, ר"ש: פטור.

כיצד חייבים שני חיובים על העלם אחד?
רב ששת: מדובר כשנגע על האוכל והזיד על הכלי.
רב אשי: מדובר כשנזכר לחוד בכלי ולחוד באוכל (הסבר זה תקף רק לשיטת ר' יוחנן הטוען שהעובדה שידע לחוד על כל עבירה מגדיר אותה כעבירה נפרדת - ר"ל חלק עליו).

טעמים של חכמים: בעלי חיים מכבידים על הסוחבם בניגוד לאנשים המקילים על הסוחב אותם.

הסוחב אדם חי: פטור לפי כולם.

הסוחב בעלי חיים: ר' נתן: פטור. חכמים: חייב.

אדם שעקרונית מסוגל לסחוב את עצמו למרות שבפועל הוא מפונק ולבוש בבגדים מסורבלים - הסוחבו פטור.

הסוחב בעלי חיים או אדם קשור: חייב.

במשנה ר"ש פטור אפילו הוצאת מת לקבורו - כיוון שזו מלאכה שאינה צריכה לגופה אבל:

ציטוט מהמשנה

המוציא כזית ממת, כזית מנבלה, או כעדשה משרץ: ת"ק: חייב. ר"ש: פטור.

1. הפעולה אסורה מלכתחילה.

2. אם הוציא את החפץ כדי להשתמש בו אפילו אם השימוש הוא למען חפץ אחר (מעדר לחפור בו, ס"ת לקרוא בו וכי"ב) זה יוגדר מלאכה הצריכה לגופה - ואז גם ר"ש יחייב.

גוויה המונחת ברה"י - מותר להוציאה לכרמלית אפילו לר' יהודה - משום כבוד הבריות הגבילו חכמים את תקנת הכרמלית (וכן כל תקנה אחרת מדרבנן).

פעולה המקרבת משמעותית מצב כלשהו:

מצאנו סתירה בין שתי ברייתות בנוגע לחיוב על הוצאת ½ זית ממת.
ר"נ ור"ש נחלקו בהסבר הסתירה לאור שיטתם הנ"ל.

למשל:
 1. תולש שיערה מ3 שערות שבנגע - אם תיתלש שיערה נוספת תשאר רק שיערה אחת, שיערה אחת איננה סימן טומאה.
 2. המוציא חצי זית נבלה מזית וחצי - אם ינטל עוד ישאר פחות מכזית - פחות מכזית לא מטמא.

ר"נ: ממת שלם - פטור, מזית וחצי - חייב.
ר"ש: מזית וחצי - פטור, מזית שלם - חייב.

רב נחמן: נחשב שקירב את המצב - במקרה 1 עבר על איסור, במקרה 2 חצי הזית נחשב יחידה משמעותית.
רב ששת: לא נחשב שקירב את המצב - במקרה 1 לא עבר על איסור, במקרה 2 חצי הזית לא נחשב יחידה משמעותית.

שבת צד: (המשנה) עד צו. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

החומרים שמהם עשויים הכלים - מתכת - מקבל טומאה גם כשאינו כלי קיבול.
 עץ - מקבל טומאה רק אם הוא כלי קיבול (או אם הוא משמש לשכיבה).
 חרס - מקבל טומאה רק אם הוא כלי קיבול (ורק מתוכו).
 אבן, גללים, אדמה - לא מקבלים טומאה בשום דרך שהיא!!!

משנה

כולם מודים ש:

באמצעות כלי - אסור מהתורה.
 ציפורניים של אדם אחר, שלא בכלי - אסור מדרבנן.

הנוטל צפורניים, שיער, זקן או שפם באמצעות ידיו, או שיניו, הגודלת קולעת שערה כוחלת צובעת עיניה, פוקסת מסרבת את השער בשמן ומים המדביקים אותו:
 ר' אליעזר: אסור מהתורה.
 חכמים: אסור מדרבנן.

הערות:

- אם מלקט לבנות מתוך שחורות אסור גם בשערה אחת ואסור גם ביום חול (משום 'לא ילבש').
- גם לגבי איסור 'קרח' השיעור הוא 2 שערות.

שיעור נטילת שער: חכמים: 2 שערות, ר' אליעזר: שערה אחת.
 ציפורניים ורצועות עור דקות שנתלש רובן - מותר לכתחילה ליטלן ביד. (ובכלי אסור מדרבנן).

היתר זה תקף רק כשנתלשו כלפי מעלה.

ר"א מחייב חטאת במקרים אלו רק כשעושה כן לחברתה ולא לעצמה.

מקור חיוב גודלת, כוחלת, ופוקסת (לפי ר' אליעזר):
 ר"י ב"ח: גודלת - 'אורג', כוחלת - 'כותב', פוקסת - 'טוה', ר' אבהו: גודלת ופוקסת - 'בונה', כוחלת - 'צובע'.

שיעור החיוב במקרים אלו הוא כגורגרת.

מקור חיוב חולב, מחבץ (שם חלב בתוך הקרום), מגבן (דוחס את גושי החלב):
 חולב - 'מפרק' (תולדה של 'דש'), מחבץ - 'בורר', מגבן - 'בונה'.

ברייתא

מטאטא את הבית, מתיז מים על הרצפה, ורודה חלת דבש:
 ר' אליעזר: אסור מהתורה.
 חכמים: אסור מדרבנן.

ר' אליעזר למד מ'ערת הדבש' שכוורת נחשבת כקרקע והתולש ממנה חייב כתולש מקרקע.

מרבץ - מתיז מים על הרצפה:

- אמימר התיר לרבץ כשהמקום מרוצף,
- ניתן להערים ולשטוף פנים בפניות הבית וכך הבית ירובץ מאליו.
- אנו פוסקים כר"ש שדבר שאינו מתכוון מותר - ולכן מותר לרבץ את הבית.

משנה

התולש מעציץ

חכמים: מנקוב - חייב, משאינו נקוב - פטור, ר' שמעון: גם מנקוב וגם משאינו נקוב - פטור.

טעם הדבר: על אף שר"ש סובר שעקרונית נקוב נחשב תלוש - לגבי הכשר זרעים אנו מסתפקים בשתילה גם אם אין חיבור לקרקע.

לגבי הכשר זרעים חילק ר"ש בין נקוב לשאינו נקוב.

ר' זירא הסתפק האם כאשר השורש מול הנקב - העציץ נחשב כמחובר.

כלי חרס מחוררים ושבורים

תפקידה של גיסטרא היא לשמש כחסם לכלי - כשהחסם נקוב בעצמו אפילו אם הנקב קטן ביותר, הוא אינו מסוגל לשמש כחסם.

נקוב במוציא משקה - פסול מלשמש גיסטרא - שבר כלי הניתן תחת חור של כלי.

נקוב בכונס משקה - פסול מלהיות כלי לקידוש מי חטאת - מים המצרפים אליהם אפר פרה אדומה כדי לטהר בהם מי חטאת.

נקוב ברוחב שורש קטן - רבא ואמורא נוסף: אם הכלי הוא עציץ הוא נחשב מחובר - לשיטת חכמים. אמורא אחר: העציץ נחשב מחובר רק אם הנקב בגודל של רימון.

נקוב ברוחב של זית - רבא: עקרונית אינו נחשב כלי - אלא אם כן הכלי מיועד לרימונים. רב אסי: נחשב כלי עד שינקב בגודל של רימון. ר' אליעזר: אינו נחשב כלי גם אם תיכנן לשים בו רימונים!

דין זה תקף בכלי גדול. כלי קטן הנקוב ברוחב של רימון לא מציל באוהל המת.

נקוב ברוחב של רימון - לפי כולם: לא נחשב כלי. ב. אם פתחו פקוק מוקף צמיד פתיל הכלי מציל את מה שבתוכו מטומאת אוהל המת.

נקוב ברוחב כזית בצורה שהכלי אינו מחזיק אפילו רביעית - אם הכלי הוא עציץ גם ר"ש מודה שנחשב מחובר.

נשבר רוב הכלי - לא נחשב כלי ולא מציל באוהל המת - אפילו אם פתחו פקוק.

שבת צו. (תחילת הפרק) עד צו. (הנקודתיים ש11 ברחבות)

ביאורי מושגים

רה"י - מקום ששטחו לפחות 4X4 טפחים ומוקף חומה/גדר שגובהה לפחות 10 טפחים.
 רה"ר - מקום שרוחבו 16 אמה לפחות ורבים הולכים בו (הראשונים נחלקו האם צריך 600,000 איש).
 כרמלית - א. כל מקום שאינו רה"י ואינו רה"ר ושטחו מעל 4X4 טפחים.
 ב. מקומות חריגים שמהתורה הינם רה"י וחכמים הפכום לכרמלית (כמו מקום ששטחו מעל בית סאתים אבל לא מיועד למגורים).
 מקום פטור - מקום ששטחו מתחת ל4X4 טפחים או מקום הנמצא ברה"ר/כרמלית, וגובהו 10 טפחים, (כרמלית ורה"ר תופסים רק 10 טפחים לגובה, רה"י תופסת את כל הגובה).

משנה

הזורק חפץ מרה"י לרה"ר ולהיפך - חייב.
הזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר - ר"ע: חייב, חכמים: פטור.
המעביר ממרפסת שהיא רה"י, למרפסת שהיא רה"י, ובין המרפסות יש רה"ר -
 חייב בתנאי שימולאו התנאים הבאים:
 1. האדם הושיט ולא זרק.
 2. המרפסות נמצאות באותו צד של רה"ר.
 איסור זה נלמד ממלאכתם של הלויים בהעברת המשכן.

המקור לאיסור טלטול 4 אמות ברה"ר
 ה"א: כך נהגו במשכן.
 מסקנה: הלכה למשה מסיני.

המקור לאיסור הוצאה
 האב: הוצאה מרה"י לרה"ר - 'ויכלא העם מהביא'.
 התולדה: הכנסה מרה"ר לרה"י.

רב סיפר על מגילת סתרים שמצא ממנה הובן שיש מלאכה שלא חייבים עליה סקילה.
 אנו לא יודעים מהי המלאכה העלומה הזאת ולכן חשוב לדעת מה היה חטאו של המקושש כדי לדעת על איזה מלאכה ודאי חייבים.

מה היה חטאו של המקושש:
 שמואל: טלטול 4 אמות ברה"ר.
 ברייתא: תולש.
 רב אחא בר' יעקב: מעמר.

ריב"ב סבר שכיוון שהתורה לא גילתה את הפרטים הללו גם אם הם נכונים וגם אם לאו אין לדבר עליהם. לר"ע היתה גזירה שוה בנושא ולכן זה כאילו שהתורה גילתה.

מה היה חטאו של צלפחד:
 ר' עקיבא: המקושש.
 ר' יהודה בן בתירא: הוא היה בין המעפילים.
 האם גם אהרן הצטרע:
 ר' עקיבא: כן.
 ר' יהודה בן בתירא: לא.

ר"ל: החושד בכשרים לוקה בגופו.
 רבא או ר' יוסי בר' חנינא: מידה טובה ממהרת לבוא יותר ממידה רעה.

שבת צז. (הנקודתיים ש11 ברחבות) עד צח. (ש3)

ביאורי מושגים
לבוד - עקרונית יש כלל הלכתי לפיו כל מרחק הקטן משלושה טפחים הינו זניח, ולכן הלכתית לא מתייחסים אליו.

במה נחלקו ר"ע וחכמים:
רבה לפי צד אחד של הספק:
מעל 10 - מחלוקת, מתחת 10 - כולם מודים שחייב.
רב המנונא:
מעל 10 - כולם מודים שפטור, מתחת 10 - מחלוקת.
ר' אלעזר:
מעל 10 ומתחת 10 - מחלוקת.
רב חלקיה בר טובי:
מעל 10 - כולם מודים שפטור, בין 10 ל3 - מחלוקת, מתחת ל3 - כולם מודים שחייב.

ציטוט מהמשנה
 הזורק מרה"י לרה"י
 דרך רה"ר:
 ר"ע: חייב.
 חכמים: פטור.

ברייתא
 מותר לזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר - בתנאי ששני רה"י שייכות לאותו אדם (אחרת אסור מדרבנן).
 במקרה שבו יש הפרשי גובה בין הרשויות:
רב: אסור מחשש שהחפץ יפול.
שמואל: מותר, לא חוששים שהחפץ יפול.

המקור לדין לבוד
ה"א: דין נקודתי במקומות שונים.
מסקנה: הלכה למשה מסיני.

רב ושמואל: רבי חייב רק ברה"ר מקורה - רק שם הוא סובר ש'זורק כאילו הונח'.

קושיה:
 כיצד מחייבים חיוב כפול על תולדה והאב שלה.

רב חנא בשם רב יהודה בשם שמואל: רבי מחייב חיוב כפול - על הוצאה מרה"י לרה"ר ועל הכנסה מרה"ר לרה"י.

ברייתא
 הזורק מרה"ר לרה"ר
 דרך רה"י:
 חכמים: פטור.
 רבי: חייב.

קושיה:
 כיצד מחייבים חיוב כפול על תולדה והאב שלה.

רב יוסף בשם רב יהודה בשם שמואל: ר"י מחייב חיוב כפול - על הוצאה מרה"י לרה"ר ועל טלטול 4 אמות ברה"ר

ברייתא
 הזורק מרה"י לרה"ר
 והחפץ עבר 4 אמות
 ברה"ר:
 חכמים: פטור.
 ר' יהודה: חייב.

כדי להמלט מקושיה זו, מסבירים רבה ורב יוסף את הברייתא, אחרת מהסבר שמואל:
 ר' יהודה מחייב חיוב אחד וחכמים פוטרים לחלוטין. זאת כיוון שמדובר במקרה שבו המלאכה לא התבצעה כפי שתוכנן.

הזרק 4 אמות ותכנן לזרוק 8 אמות:
רש"י: פטור אלא אם התכוון שכל מקום שבו ינחת החפץ יהיה מרוצה.
שיטת ראשונים אחרות: חייב גם אם התכוון לזרוק 8.

הזרק 8 אמות ותכנן לזרוק 4 אמות:
פטור, אלא אם התכוון שכל מקום שבו ינחת החפץ יהיה מרוצה.

ברייתא

החידוש הוא שאין אומרים שרה"י הפסיקה את ההעברה
הרציפה של 4 אמות ברה"ר.

הזרק חפץ והחפץ עבר 2 אמות ברה"ר, ברה"י, ושוב 2
אמות ברה"ר - חייב על העברת 4 אמות ברה"ר.